

تدوین پیش‌نویس دستورالعمل اخلاقی مراقبت‌های پایان حیات

مجری: دکتر مینا مبشر

گروه: فلسفه، اخلاق پزشکی و علوم زیستی

سال شروع: ۱۳۹۱

سال پایان: ۱۳۹۳

چکیده

مقدمه

هدف از بررسی مسائل اخلاقی در مراقبت‌های پایان حیات در جامعه اسلامی، دستیابی به فرآیندی برای برخورد دقیق و موثکافانه جهت تصمیم‌گیری در مورد درمان‌هایی است که شروع یا ادامه آن‌ها بی‌فایده است. این فرآیند باید با مبانی اعتقادی و استانداردهای جامعه و نظام سلامت هماهنگ و موافق بوده، بتواند راهکارهای کمی و عملی پیشنهاد کند.

در حال حاضر چارچوب اخلاقی که بتواند به‌سادگی و بدون ابهام جهت تصمیم‌سازی برای ادامه نیافتن یا قطع درمان‌های حفظ‌کننده حیات مورد استفاده قرار گیرد وجود ندارد. حتی در مواردی بهترین تلاش‌ها و عاقلانه‌ترین تصمیمات از نظر اخلاقی مشکل‌ساز و از نظر احساسی غیرانسانی به نظر می‌رسند. در کشور ما نیز راهنمای اخلاقی و بالینی مصوبی در مورد مراقبت‌های پایان حیات، درمان بیهوده و دستور عدم احیا وجود ندارد و تنها پزشک معالج است که در مورد عدم احیا تصمیم گرفته، آن را به‌طور شفاهی اعلام می‌کند و بدون اطلاع بیمار و خانواده او انجام می‌شود.

روش‌شناسی

ضمن پژوهش در متون مدون ایران و سایر کشورها، به بررسی تجربیات پزشکان انکولوژیست دخیل در امر مراقبت‌های پایان حیات پرداختیم تا شمایی از وضعیت موجود در خصوص مسائل اخلاقی مطرح در این زمینه ترسیم شود و مشخص شود که پزشکان با چه مسائلی در این مراقبت‌ها روبه‌رو هستند. با انجام این مطالعه، نیاز به مشاوره و عملکرد گروهی در تصمیمات پایان حیات مشخص شد. این یافته‌ها ما را بر آن داشت تا امکان همیاری به ارائه‌دهندگان خدمات سلامت را در اتخاذ تصمیمات در مراحل پایانی زندگی بیماران بر اساس مبانی اعتقادی جامعه اسلامی را فراهم سازیم. لذا، مطالعه موضوع از منظر اسلامی مورد توجه قرار گرفت و مطالعه از این منظر با محوریت شش سؤال اصلی در خصوص تصمیمات اخلاقی در مراقبت‌های پایان حیات (شاخص مرگ در مفاهیم دینی و تعیین‌کنندگان آن، ملاک شروع یا ادامه درمان‌های طولانی‌کننده حیات مانند احیای قلبی ریوی و فرد تصمیم‌گیرنده در این خصوص، نقش خود بیمار در تصمیم‌گیری، تحمل بار مالی درمان‌ها توسط خانواده و معیارهای انتخاب دو بیمار جهت ارائه خدمات درمانی) ادامه یافت. پس آنالیز و بررسی دقیق نتایج این بخش از مطالعه، تطبیق دیدگاه اسلامی و غیردینی صورت گرفت.

یافته‌ها

با بررسی‌های انجام‌شده تفاوت‌ها و شباهت‌های قابل‌توجهی در دو دیدگاه اسلامی و غیردینی به دست آمد. یافته‌های حاصل از این مطالعات دست‌مایه، تدوین پیش‌نویس دستورالعمل اخلاقی مراقبت‌های پایان حیات قرار گرفت. در این راستا، این پیش‌نویس، در دو فصل تدوین شد. فصل اول، شامل نکات اصلی مربوط به

جنبه‌های مهم تصمیمات اخلاقی در مراقبت‌های پایان حیات است. فصل دوم، بیان چارچوب اخلاقی تصمیم‌سازی در مراقبت‌های پایان حیات بوده، در سه عنوان کلیات، نکات کلیدی اخلاقی و توصیه‌ها با زیر‌عنوان و کدهای مشخص تدوین شد.

بحث و نتیجه‌گیری

لذا تدوین چارچوبی اخلاقی اسلامی که بتواند با تأکید بر مبانی تفکر اسلامی و مفاهیم ارزشمند آن در خصوص مرگ و حیات انسان، هدف از زندگی، خواست پروردگار، حدود حاکمیت خواست و اختیار انسان، وظایف و تعهدات اخلاقی پزشکان، به تصمیم‌گیرندگان در خصوص مراقبت‌های پایان حیات یاری رساند ضروری به نظر می‌رسد. با استفاده از این چارچوب می‌توان با تبیین محدودیت‌ها و راهکارهای برون‌رفت از مشکلات اخلاقی ایجادشده در این درمان‌ها، توصیه‌هایی در مورد اتخاذ تصمیمات صحیح در خصوص شروع یا ادامه درمان‌هایی که با تحلیل علمی بی‌فایده به نظر می‌رسند ارائه نمود.

کلیدواژه: پیش‌نویس، دستورالعمل اخلاقی، مراقبت‌های پایان حیات، اخلاق پزشکی، بیمار.